

Universal Declaration of Human Rights - Waama

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

Yirisaro fɔ̀ku consiroma ɔ̀ɖuriya mii

[Preamble]

Ti ka cɔ̀te maa yissaro Fɔ̀ku mii da ta neki sa o i se o yon; o i Fɔ̀ da i o daari;

Ti ka cɔ̀te maa nɔ̀re yirisaro ta yaate kpeemma boma mii, da neki-di panto o se o yon o i Fɔ̀ da i o daari;

Tika cɔ̀te maa yirisaro Fɔ̀ku ta wiri, da neki-di nee yiro ta bo, o nukpiikiba ɔ̀ yi o tetin-na;

Ti ka turi ti cɔ̀te maa kpeeto tɔ̀kitibu ta daari tinkpanne na de tɔ̀re;

Ti kanka cɔ̀te maa pe na do bɔ̀ ta da i biinni Fɔ̀ku ɔ̀ sooki ku yi bɔ̀ daari-na;

Ti ka cɔ̀te maa ɔ̀nduriya kaatooya, yaa ta yau na yirisaro Fɔ̀ku darima yaama ya ta yembiri da seena ya ɔ̀ kaate ya ɔ̀ yirun sabare-de ta yau-na maa yirisaro Fɔ̀ku daari-ma yaama ya te de:

Pɔ̀pɔ̀ma (1)

Yiriba na bɔ̀ sikindo dare bɔ̀ meeri, da seena yirimma mii bɔ̀ ta da i neki bɔ̀ tɔ̀ba.

Yennema (2)

Yirisaro ba o wan, nee o ta bo, da nekidi o i yinri maa o ta da i Fɔ̀ da sooki da i o daarina.

Taremma (3)

Yirisaro Fɔ̀ku na kù consiroma yi yonda pɔ̀pɔ̀ra-di boma-mii.

Naasemma (4)

Yirisaro o ba da i Fɔ̀ sa yombitu.

Nuũtemma (5)

Da ba tiri sa yiro ɔ̀ yi Fɔ̀ pɔ̀ntu na yaroobu-mii yanisi tori.

Kparitemma (6)

Yirisaro ne o ta Fɔ̀ o i tem o yirimma tori.

Berentemma (7)

Yiraba me-di bɔ̀ maasi booti yaama consiroma mii, batisima paa.

Neitemma (8)

Yirisaro ba o wan ɔ̀ boti sa o bibi o ɔ̀ yirimma booti dannamii, o ka meende sa bɔ̀ neki bɔ̀ o di wɛenu yanisi tori.

Weitemma (9)

Da ba tiri sa bà finni yirisaro, karan o yeri o tinu yanjisi tori.

Piika (10)

Yirisaro ba o wan bà ka o pɛɛ yaama sa o maa ba wɛɛnu; bootidamu teera yɛɛmbe bà o ò yire ma mii.

Piika na ma yon (11)

Yirisaro ba wan bà ka o pɛɛ yaama, sa booti-dana teera maa cɔɔte ba mɛɛnde sa o daari-di da mɛɛna-di o ò yirimma maa o ta mu ò boti bà o ma kpinsire yiri kutire nuna.

Piika na ma yenni (12)

Yirisaro ba o wan, o ò yeete mii, tɔ dɛɛyɔŋo ka ò o yasire-ti yanjisi tori, o da sooki-di o wo bo bootu.

Piika na ma taari (13)

Yirisaro ba o wan, o ò yeete mii, tɔ dɛɛyɔŋo ka ò o yasire-ti yanjisi tori, o da sooki-di o wo bo bootu.

Piika na ma naasi (14)

Yirisaro bà ka o tɔŋe o ò tinkpaanne, o da sooki-di o kori tinkpaandɛɛnde.

Piika na ma nun (15)

Da neki-di sa yiro ba o wan, o i boti tinkpaanyeetande.

Piika na ma kparun (16)

Yirisaro, ti yon-di; do ba o wan na pe ba o wan bà da sooki-di bà mansa. Sa bà yeema yi bà daari-na, da i bà yeetitɔɔba na bà tinkpaanne nukpiikkiba da i bà tetirina.

Piika na ma beren (17)

Yirisaro o ka bo o yon, ya na tɔɔba kari; da neki sa o i boti o ò yonandenda.

Piika na ma nei (18)

Yirisaro ba o wan o tan da sooki-di o yori maa ota bansiti yirikutire-mii, yì yeema sooki ma i daari-na.

Piika na ma wei (19)

Yirisaro tan ba da i dɔɔsi-ti sa o tɔke tɔɔba dabaru wo o ta yindi wo ka pori.

Piisu yenni (20)

Yirisaro ba o wan o ò banja ka o pe, o da sooki-di o yunji kaatorede mii o ta neki.

Piisu yenni na ma yon (21)

Yirisaro, da neki o i yinri maa o ò tinkpaande yaama ta coonni, o i pukiri yerisu su den nɔɔre dè tan tara o peeke. Da tori mari ba saba dosibu ka bo, o tara taka o ne doo na o ò banja kà yon sabare-de o ta neki.

Piisu yenni na ma yenni (22)

Yirisaro yon wēerun ba o ñ seku boma mii, da seena yiriba ta da i tetina bà tǝba Fǝku sooki ku yì bà daari-na.

Piisu yenni na ma taari (23)

Yirisaro ne o ta Fǝ, da neki o tondi yerika ka o ta da i pukiri sǝtima.

Na tǝba kari yi ta ka pukiri, yi cǝntu i mǝǝ, yi nǝya i mǝǝ, yi yeriŋa sooki ka i coonna tirima.

Piisu yenni na ma naasi (24)

Yerento ba o wan da neki-di o ñ yerika yuure cǝ bà ta o pe Fǝsima, o sooki o fakina tinkpaantǝya tǝya o tǝse na o yon maŋima na simma.

Piisu yenni na ma nun (25)

Yirisaro boma ka o ñ yeri-na, da neki-di sa o ñ simma mii, tǝba ño teete-na; maa o ñ Fǝku ta da turi ku o daariki-na.

Bisu, da kpa na su dǝrima sari su ñkutina, da sǝti-di sa yirikuriba yii su tetiri-na.

Piisu yenni na ma kparun (26)

Yirisaro ba o wan, da neki o taka kǝrima.

Kǝribi muyi demma i tirasi-di. Kǝri kpeena tookima maa, da bo yiro yimma na o ñ wēerun yin-di.

Kǝrima takoma-di da seke yiro ñ tana simma, o sooki o Fǝtima o ñ yon o neke na yirisari tǝ, Fǝku sooki ku i daari-na āduriya mii.

Piisu yenni na ma beren (27)

Yiro ba o wan da sooki-di o tonni o ñ borika basima dendan o da sǝsesi, dǝ ba peena.

Piisu yenni na ma nei (28)

Ba wan da yǝembe-di o sǝ o ñ yirimma, maa den tori yaama den nǝre sabare-de ta tuuri maa, da sooki da i na yonda munda.

Piisu yenni na ma wei (29)

Yiro o ka bo tǝba mii, o nǝge o ñ yǝemboma tǝse bà demma maa yì Fǝku ta da i coonna sǝtima, ku daarima tori ma-di ba wan ta da i yinri o tǝ parade, sa maa āduriya kaatookpeende dǝ ta yauna yirisaro Fǝku yaama ta maa neki.

Piisu taari (30)

Da paa sa yonǝ ya tin tinkpaanyonde nǝ yaama ñ ciisi ya de peti sabare-de den yaama; ma den tori da ta i āduriya kaatookpeende nǝ Fonne.